

Податки на тютюнові вироби в Україні

Джерело: Політика щодо оподаткування тютюнових виробів в Україні. Хана Зарубова Рос, Саміна Шаріф, Анна Гілмор. 2008 р.

Низька вартість тютюнових виробів в Україні спричиняє високий рівень тютюнокуріння, особливо серед чоловіків. Окрім того, зростання прибутків населення зробило сигарети більш доступними за ціною, а поява на внутрішньому ринку міжнародних тютюнових компаній призвела до збільшення обсягів реклами тютюну. Найбільш ефективним шляхом зниження тютюнокуріння в Україні є підвищення цін на тютюнові вироби за допомогою акцизного збору.

Вживання тютюнових виробів в Україні

- В Україні курять 16,5 млн осіб. Мал.¹
- Українські курці витрачають на сигарети, в середньому, 2% – 9% свого місячного доходу.^{2,3}
- У 2007 році українці витратили на сигарети 12,9 млрд гривень (2,5 млрд доларів США), що дорівнює 2% ВВП України.⁴

Мал. 1: Вживання тютюнових виробів в Україні (2005)

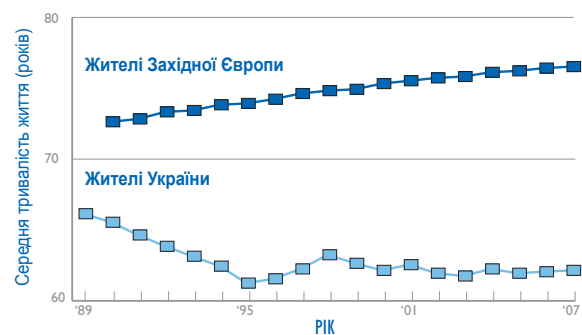
Наслідки вживання тютюнових виробів в Україні

Високий відсоток курців серед населення спричиняє значну кількість передчасних смертей, які при-

зводять до скорочення середньої тривалості життя осіб чоловічої статі, великих витрат на охорону здоров'я та зниження продуктивності праці.

- Щороку від захворювань, пов'язаних з тютюнокурінням, помирають приблизно 115 000 українців. Мал.⁹
- У період з 1995 по 2005 рр. населення України скоротилося на 4,6 млн осіб. Значна частка цієї кількості спричинена передчасною смертністю серед чоловіків.
- Втрати як наслідок зниження продуктивності праці через тютюнокуріння становлять 3,6% ВВП України. Цей показник є заниженим, оскільки він не враховує медичні витрати, спричинені тютюнокурінням, а також витрати, пов'язані з пасивним курінням. Мал.¹⁰
- Оскільки Україна експортує тютюнові вироби, вона має завозити з-за кордону великі обсяги тютюнової сировини для виробництва сигарет. У результаті діяльності в цій сфері країна несе фінансові збитки.

Мал 2: Середня тривалість життя чоловіків у Західній Європі зростає, в той час, як в Україні вона (к) - прибрата знижується

Джерело: Бюро перепису населення США. Міжнародна база даних. 2007 р. [станом на 12 квітня 2009 р.]; <http://www.census.gov/ipc/www/idb/tables.html>.

Податки на тютюнові вироби в Україні

Підвищення податків зменшує вживання тютюну

Найбільш ефективним засобом зменшення вживання тютюнових виробів є підвищення цін на них шляхом збільшення податкового навантаження. Вищі ціни заважають молоді починати курити та змушують теперішніх курців покинути шкідливу звичку

Податки на тютюнові вироби в Україні низькі

Підвищення податків на тютюнові вироби надає додаткову перевагу у вигляді збільшення бюджетних доходів. На сьогодні податкова ставка на такі вироби в Україні є дуже низькою, і тому дозволяє отримати лише невеликі надходження до бюджету країни порівняно з її сусідами. Через надто низький рівень оподаткування в Україні витрати на охорону здоров'я та відновлення продуктивності праці, зниженої внаслідок тютюнокуріння, перевищують податкові доходи.

Мал. 3: Податкові збори за 2004 р.

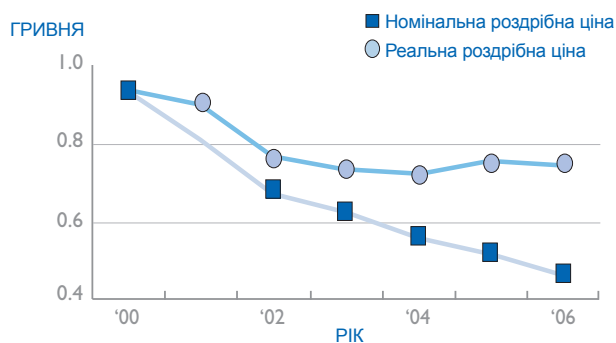
Країна	Отриманий акцизний збір, млрд доларів США	Акцизний збір, сплачений одним курцем, доларів США	Податки у % до роздрібною ціни (ПДВ + адвалорний податок + специфічний податок)
Італія	10,74	1019	75
Німеччина	15,69	829	76
Франція	10,46	817	80
Словенія	0,29	709	75
Польща	2,52	256	79
Болгарія	0,75	255	76
Росія	0,81	18	33
Україна	0,28	17	35

Джерело: Європейська комісія. Консультації щодо структури та ставок акцизного збору на сигарети та інші тютюнові вироби. 2007 р.

У період з 2000 по 2006 рр. ціни на тютюнові вироби в Україні знижувалися

У період з 2000 по 2006 рр. сигарети в Україні стали дешевшими та більш доступними. Ціни на сигарети знижувалися швидше, ніж ціни на товари повсякденного попиту, наприклад, хліб. У період з 2000 по 2006 рр. реальні ціни на сигарети знизилися на 26,2%, а рівень інфляції за вказаний період становить ще більший відсоток. Водночас, зростання реального доходу населення на рівні приблизно 89% за 2000-2005 рр. робить сигарети більш доступними.

Мал.4: Падіння номінальної та реальної ціни на місцеві сигарети без фільтра, грн

Джерело: дані Державного комітету статистики України щодо рівня цін на сигарети, розташовані на http://www.adic.org.ua/adic/reports/toh-2006/expenditures.htm#Table_5

Податки на тютюнові вироби зберігають життя та збільшують бюджетні надходження

Світовий банк рекомендує, а європейське податкове законодавство вимагає, щоб податок на сигарети становив мінімум 70% роздрібною ціни (разом з податком на додану вартість). У 2007 році український рівень оподаткування тютюнових виробів складав лише 35% (сигарети з фільтром) та 36% (сигареті без фільтра) роздрібною ціни цих продуктів, що є значно нижчим за рівень, рекомендований Світовим банком та Європейським Союзом.

Якщо Україна збільшить ставку оподаткування тютюнових виробів з 35% до 70% роздрібною ціни, кількість курців зменшиться на 1-2 млн осіб. Це також дозволить врятувати від 500 тисяч до 1 млн осіб, які можуть передчасно померти через тютюнокуріння. Бюджетні надходження від податку на тютюнові вироби збільшаться на 245%, що складе

Податки на тютюнові вироби в Україні

від 5,8 до 7,0 млрд гривень (1,2-1,4 млрд доларів США) щороку.

Малюнок 5: Прогнозовані результати у разі підвищення податкової ставки на тютюнові вироби до рівня 70% роздрібною ціни (еластичність від -0,1 до -0,2)

Зменшення кількості курців	1-2 млн осіб
Попередження передчасних смертей	0,5-1 млн осіб
Додаткові податкові надходження до бюджету (щороку)	5,8-7,0 млрд гривень (1,2-1,4 млрд доларів США)
Економія від підвищення продуктивності	1,5-2,9 млрд гривень (302-605 млн доларів США)

би з метою отримання населенням максимальної користі у сфері охорони здоров'я. Якщо буде застосовуватися адвалорна ставка акцизного збору, її слід визначати у відсотках до роздрібною ціни на тютюнові вироби.

- Інвестувати значну частку бюджетних надходжень від податку на тютюнові вироби у програми з попередження та припинення тютюнокуріння, а також на фінансування охорони здоров'я та забезпечення правопорядку.
- Зобов'язати виконавчу гілку влади розробляти законодавчі норми щодо акцизного збору на тютюнові вироби.
- Вжити заходів щодо контролю над тютюнокурінням, які вимагаються згідно з Рамковою конвенцією з контролю над тютюном.

Рекомендації

- Збільшити ставку оподаткування тютюнових виробів мінімум до 70% їх роздрібною ціни шляхом підвищення акцизного збору з метою досягнення податкового рівня, рекомендованого Світовим банком та Європейським союзом.
- Автоматично корегувати податкові ставки на тютюнові вироби відповідно до інфляційних показників.
- Зрівняти ставки акцизного збору на сигарети з фільтром та без фільтра.
- Зрівняти ставки акцизного збору на сигарети та інші тютюнові вироби.
- Дозволити специфічній складовій акцизного збору підвищувати загальний податок на тютюнові вироби

Запровадження політики прогресивного оподаткування тютюнових виробів допоможе:

- зберегти життя
- уповільнити зменшення кількості населення
- зменшити кількість курців
- підвищити продуктивність праці
- прискорити економічний розвиток

References

1. Andreeva, T. and K. Krasovsky, Changes in Smoking Prevalence in Ukraine in 2001-5. *Tobacco Control*, 2007. 16: p. 202-206.
2. Kiev International Institute of Sociology. *Tobacco in Ukraine: National Survey of Knowledge, Attitudes and Behavior*. Kiev: International Centre for Policy Studies, 2005. Available from: http://www.icps.com.ua/doc/Tobacco_in_Ukraine_ENG.pdf. Accessed June 21, 2007.
3. Euromonitor International. *Tobacco — Ukraine*. Chicago: Euromonitor International, 2008. Available from: www.euromonitor.com/Tobacco_in_Ukraine. Accessed June 19, 2007.
4. Euromonitor International. 2008.
5. Kiev International Institute of Sociology. 2005.
6. Andreeva et al. 2007.
7. Centers for Disease Control and Prevention (CDC). *Smoking & Tobacco Use: Global Youth Tobacco Survey (GYTS) Ukraine Fact Sheet*, 2007, http://www.cdc.gov/tobacco/global/GYTS/factsheets/euro/2005/ukraine_factsheet.htm.
8. Kiev International Institute of Sociology. 2005.
9. Peto, R., A. Lopez, J. Boreham, and M. Thun, *Mortality from Smoking in Developed Countries 1950-2000*. 2nd ed.
10. Calculations based on United Nations Statistics Division. [cited July 20, 2007]; Available from: http://unstats.un.org/unsd/cdb/cdb_simple_data_extract.asp.
11. The World Bank. *Curbing the Epidemic: Governments and the Economics of Tobacco Control*. Washington, DC: World Bank Publications, 1999.
12. European Commission. *Consultation Paper on the Structure and Rates of Excise Duty Applied on Cigarettes and Other Manufactured Tobacco*. 2007.